

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21

A Model of Academic Management of Schools Under The Jurisdiction
of The Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong in
21st Century.

วิรมณ ปันงาม* ณรงค์ พิมสาร* เสวียน เจนเขว้า*

Wiramon Punngam* Wiramon Punngam* Sawien Jenkwao.**

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*

วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น**

Doctor of Philosophy Degree North Bangkok University*

Philosophy and Education College, Saint John University**

Received: 2022-01-04

Revised: 2022-02-25

Accepted: 2022-02-28

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน และผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน 2) สร้างและตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน 3) ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน 4) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 จำนวน 1 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบประเมิน และ 4) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา(Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสถิติที่ใช้ ได้แก่ 1) ร้อยละ 2) ค่าเฉลี่ย และ 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แนวทางการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 9 ด้าน และปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในศตวรรษ ที่ 21 มี 5 ปัจจัย 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทองในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ขอบข่ายการบริหารงานบริหารวิชาการ กระบวนการบริหารงานวิชาการ และปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 และผลการประเมินรูปแบบด้านความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินรูปแบบด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 รูปแบบสามารถนำไปใช้ได้จริง และสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, การบริหารงานวิชาการ, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aimed to develop a model of academic administration of schools under the Jurisdiction of The Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong in the 21st Century. There were four phases of research: 1) To determine the presence and management guidelines of academic administration of Schools Under the Jurisdiction of The Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong in the 21st Century. The samples were 338 persons, and the informant was 6 Experts. 2) Draft and comprehensive verification of the model draft, and 5 Experts evaluate the validity and appropriateness of Academic Administration in the 21st Century model. 3) Evaluating the possibility and utility of a model by 15 Experts. and 4) Experiment with Academic Administration in the 21st Century model in one school. The informant is 14 persons. Analysis of data from interviews and focus group discussions using content analysis. Moreover, quantitative data analysis was analyzed by using a computer program. The statistics used in this research were percentage, mean, and Standard Deviation.

The research found that 1) The model of academic administration of schools under the Jurisdiction of The Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong was practiced at a high level composed of 9 main components and five enhancing factors of academic administration in the 21st century. 2) The academic administration model of schools under the Jurisdiction of The Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong in the 21st century consists of 3 main components: academic administration domains, academic administration processes, and academic administration enhancing factors in the 21st century. 3) The result of model evaluation regarding the possibility and utility was at the highest level. 4) The trial and evaluation of academic administration in the 21st-century model was practical and can effectively for an academic administration an improvement.

Keywords: Administration Model, Academic Administration, The 21st Century

บทนำ

สถานศึกษาทุกระดับมีภารกิจหลักสำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาขับเคลื่อนไปได้ทั้งระบบ วางระบบโครงสร้างการบริหารที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยง และส่งเสริมการปฏิรูปด้านอื่นทุกด้าน ทั้งในส่วนที่รัฐจัดการศึกษาเองและในส่วนที่ให้องค์กรประชาชนและส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตลอดจนการกำกับ สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งของรัฐ เอกชน ท้องถิ่นชุมชนและบุคคลที่จัดการศึกษา การจัดโครงสร้าง

องค์กร จึงต้องจัดให้เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เอื้อต่อการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากร เอื้อต่อการจัดระบบทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการศึกษามาทั้งส่วนที่ดำเนินการโดยรัฐ และการร่วมระดมทรัพยากรจากหน่วยงานและบุคคลอื่นให้นำมาสนับสนุนการศึกษาให้เกิดความทั่วถึงและเท่าเทียมกัน จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ไว้ดังนี้ "คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21" การที่จะให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มี คุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ซึ่งต้องเป็นระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) และเป็นระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข จากขอบข่ายงานหลักดังกล่าวข้างต้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 15) ได้กล่าวว่างานบริหารวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรม การศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อม ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานนั้น หากสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมาย แต่ในการบริหารงานวิชาการมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 1-2) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานวิชาการในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งขึ้นกับศักยภาพของครูในโรงเรียน เมื่อทุกโรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตรของตนเองทำให้เกิดการคัดลอกกระหว่างโรงเรียนเกิดขึ้นและยังขาดการพัฒนา/จัดหลักสูตรเฉพาะทางที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศให้เทียบเคียงระดับนานาชาติ รวมถึงปัญหาด้านการบริหารและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การนำนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว ปัญหาด้านมาตรฐานและคุณภาพการจัดการศึกษา ปัญหาด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน สอดคล้องกับ สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ สุดโลก (2555: 145-146) ที่ศึกษาปัญหาของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาไม่สนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการสอน การวัดผลประเมินผลและงานทะเบียนนักเรียนไม่ส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง การวางแผนงานวิชาการสถานศึกษาไม่จัดทำเอกสารวิชาการและกำหนดแนวปฏิบัติให้เป็นหมวดหมู่ และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่าจุดอ่อน (Weaknesses) ของโรงเรียนในสังกัด คือ ข้าราชการครู

สอนไม่ตรงวิชาเอก ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนมาก จึงไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามที่หลักสูตรกำหนดมีโครงการอบรมพัฒนาครูที่หลากหลายจำนวนมาก ส่งผลให้ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ สถานศึกษาขาดบุคลากรเฉพาะทางส่วนอุปสรรค (Threats) คือ ภาวะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นทำให้ภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองสูงขึ้น การย้ายถิ่นฐานของผู้ปกครองและนักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความต่อเนื่องในการเรียนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. 2560: 26)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้กำหนดตัวชี้วัด เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามจุดเน้น 3 ด้าน (3H) ได้แก่ จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน นักเรียนดัง (High Quality Students: HQS) จุดเน้นที่ 2 ด้านผู้บริหารสถานศึกษาและครู บุคลากรดี (High Quality Personals: HQP) จุดเน้นที่ 3 ด้านสถานศึกษา องค์กรเด่น (High Quality Organization: HOO) มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 26 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีการพัฒนางานด้านวิชาการจัดการ ศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาและตามจุดเน้น 3 ด้าน (3H) แต่จาก ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ปีการศึกษา 2563 และ 2564 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความรู้ และความคิดรวบยอดของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ม.3 และ ม.6 ที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวมของสถานศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนรวมของโรงเรียนในสังกัดต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 50 แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนต้องเร่งพัฒนา ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันวางแผนพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองจึงควรมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 และสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้ในการบริหารงานวิชาการ ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา และประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21
4. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21

ทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา เพราะงานวิชาการถือเป็นงานหลัก หรือภารกิจหลักของสถานศึกษา สันติ บุญภิรมย์ (2552: 21) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต (Academic Affairs Dynamic) อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553: 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานบริหารวิชาการว่าเป็นหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อม ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานนั้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 41) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจ ด้านการบริหารวิชาการไว้ดังนี้ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ 17) การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

หลักการบริหารคุณภาพของเดมมิ่ง วงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการดำเนินงานในสถาบันการศึกษา หรือที่นำมาใช้ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและขั้นตอนตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ดังนี้ 1) ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ (DO) ลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบด้วย เราไม่ควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้ายเพื่อดูความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงในหน่วยงานผู้บริหารย่อมต้องการทราบความคืบหน้าอย่างแน่นอน เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด 3) ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) ประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแต่ขั้นตอนนี้มักจะถูกมองข้ามเสมอ การตรวจสอบทำให้เราทราบว่าการปฏิบัติในขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือ เราต้องรู้ว่าจะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน 4) ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม (Act)

จะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ 1) ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือ 2) ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรกก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สองนั่นคือผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ เราควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ซึ่งได้มาจากการใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) แล้วสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนจำนวนแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. ศึกษาแนวทางในการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา จำนวน 6 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. นำผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดหลักการ ทฤษฎี และผลของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 และนำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ดังกล่าวมาเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองในศตวรรษที่ 21 ได้ร่างรูปแบบที่มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ 1) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 2) กระบวนการบริหารงานวิชาการ และ 3) ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21

2. นำเสนอร่างรูปแบบต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องความครอบคลุมของรูปแบบ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และด้วยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แบบประเมินร่างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21

นำรูปแบบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความ

เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนที่ 2 นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบ เป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21

1. ทำการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 โรงเรียน ระยะเวลา 2 เดือน โดยประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การประเมินผลการทดลองใช้ตามคู่มือทดลองใช้

2. ผู้วิจัยติดตามการทดลองใช้ โดยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21

3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้และนำไปปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 พบว่า

1.1 การบริหารงานวิชาการ มีข้อบ่งชี้หลัก 9 ด้าน โดยรวมโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การแนะแนวและการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนตามลำดับ

1.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21

1.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผน กำหนดภาระงานและจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน โดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เป็นหลัก

1.2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ ส่งเสริมให้ครูได้อบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้โดยเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สนับสนุนครูในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

1.2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน คือ ผู้บริหารกำหนด ทิศทางและเป้าหมายการวัดผลและประเมินผล ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและ

ประเมินผล สร้างเครื่องมือวัดที่มีมาตรฐาน เหมาะสมกับธรรมชาติวิชา นำเทคโนโลยีช่วยในการทดสอบ จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศนั้นไปใช้ในการวางแผนงานบริหารวิชาการ

1.2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ กำหนดนโยบายให้ครูใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมครูให้รวมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาเครือข่ายวิจัยในระดับโรงเรียน และผู้บริหารนำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

1.2.5 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ คือ สร้างแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์และให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดทำฐานข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอก

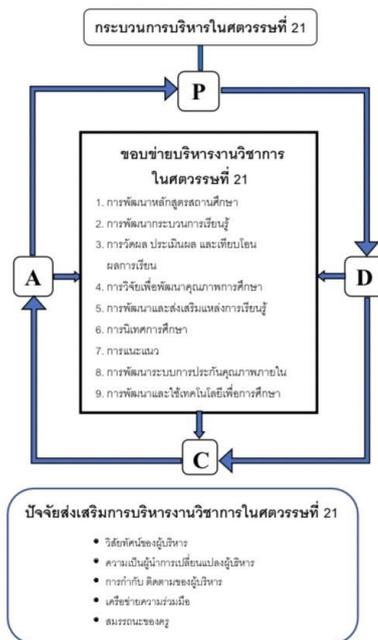
1.2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา คือ มีวางแผนในการพัฒนาระบบนิเทศภายใน คัดเลือกผู้นิเทศที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ผู้บริหารมีการกำกับ ติดตามการนิเทศอย่างจริงจัง ผู้บริหารนำผลการนิเทศไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาครู

1.2.7 ด้านการแนะแนว คือ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานแนะแนวเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแนะแนวและจิตวิทยาในการให้คำปรึกษา เชื่อมโยงระบบแนะแนวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาให้ครูที่ปรึกษาทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนวได้ มีการแนะแนวเชิงรุกเพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบตัวเอง

1.2.8 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน คือ วางแผนระบบประกันคุณภาพภายในให้ชัดเจน มีระบบการตรวจสอบการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารกำกับ ติดตามจริงจัง

1.2.9 ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ พัฒนาครูให้มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ให้ครูสามารถผลิตหรือคัดเลือกสื่อ เทคโนโลยีนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการทำงานได้ ผู้บริหารอำนวยความสะดวกและสนับสนุนงบประมาณในการจัดหา จัดซื้อสื่อ เทคโนโลยี

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 พบว่ามี 3 องค์ประกอบหลัก ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบหลักที่ 1 ขอบข่ายการบริหารงานบริหารวิชาการมี 9 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ 6) การนิเทศการศึกษา 7) การแนะแนว 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และ 9) การพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

องค์ประกอบหลักที่ 2 กระบวนการบริหารงานวิชาการ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (Do) 3) การตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act)

องค์ประกอบหลักที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 มี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 2) ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 3) การกำกับ ติดตามของผู้บริหาร 4) เครือข่ายความร่วมมือ และ 5) สมรรถนะของครู

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 โดยรวมมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบมีการกำหนดแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน มีคู่มือการใช้รูปแบบที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติตามได้ง่าย กระบวนการบริหารงานวิชาการมีความชัดเจนไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการได้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการ มีขอบข่ายหลัก 9 ด้าน สอดคล้องและครอบคลุมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 41) ที่ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจด้านการบริหาร วิชาการไว้ 17 งาน ได้แก่ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การ พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การ ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุน งานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ 17) การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กษม โสมศรีแพง (2554: 45) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สรุปขอบข่ายงานวิชาการที่นำมาเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนว การศึกษา และ 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า โดยรวม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีการปฏิบัติบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินงานทุกอย่างในสถานศึกษา เพื่อ มุ่งหวังให้บรรลุภารกิจหลักของสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ การ พัฒนา และการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยมี ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและกระบวนการ ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันจะ ส่งผลต่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และเป้าประสงค์ (Goal) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทองที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามความถนัด ความสนใจ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะความสามารถที่สอดคล้องกับ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และเปลี่ยนบทบาท ครูผู้สอน เป็น Coach ที่มีประสิทธิภาพเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงเท่าเทียม เสมอภาค และมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่สนับสนุนให้การ ปฏิบัติบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 พบว่ามี 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ขอบข่ายการ บริหารงานบริหารวิชาการ 2) กระบวนการบริหารงานวิชาการ และ 3) ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงาน วิชาการในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแต่ละองค์ประกอบหลักจะมีองค์ประกอบย่อยที่สัมพันธ์และเป็นกระบวนการที่ ต่อเนื่องกัน สอดคล้องกับ ฮูเซน และโพสเลทเวท (Husen & Postlethwaite, 1994) ที่กล่าวว่ารูปแบบ

เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันขององค์ประกอบอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์นำเสนอรูปแบบมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ (2562: 241) ที่ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า มี 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มี 9 องค์ประกอบย่อย 2) กระบวนการบริหารงานวิชาการ มี 4 องค์ประกอบย่อย และ 3) ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ มี 6 องค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบที่ 1 ขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการ

ผลการวิจัย พบว่า มี 9 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ 6) การนิเทศการศึกษา 7) การแนะแนว 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และ 9) การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อาจเนื่องมาจากเป็นขอบข่ายและภารกิจงานวิชาการที่สอดคล้องและครอบคลุมตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 41) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 6-7) ภารดี อนันต์นาวิ (2557: 281-286) ได้กำหนดไว้ และจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยพบว่าองค์ประกอบย่อยทั้ง 9 องค์ประกอบ เป็นภารกิจหลักของงานวิชาการ ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักในการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อม ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานนั้น

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (Do) 3) การตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act) ซึ่งตรงตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) ที่มีแนวคิดว่าคุณภาพสามารถปรับปรุง พัฒนาได้ กระบวนการนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการบริหารงานของสถานศึกษาและองค์กรทุกประเภท เริ่มต้นที่การวางแผน (Plan) ซึ่งจะกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายในการทำงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา แล้วจึงปฏิบัติตามแผน (Do) โดยลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินงานตามที่วางแผนไว้ มีการเก็บรวบรวมข้อบกพร่องเพื่อนำไปพัฒนางาน และแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นซ้ำ มีการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) ตรวจสอบการปฏิบัติงานเป็นระยะ แจ้งข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ปฏิบัติงาน นำปัญหาที่พบมาวิเคราะห์หาสาเหตุ และขั้นตอนสุดท้าย การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act) จะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบนำไปปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงาน ส่วนการปฏิบัติที่บรรลุเป้าหมายมาจัดทำเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่ากระบวนการ PDCA เป็นกระบวนการที่ไม่ซับซ้อน ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจได้ง่าย นำไปใช้ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้โดยไม่ยุ่งยาก มีผู้นำไปใช้ในกระบวนการบริหารงานวิชาการ ดังเช่น เบญจวรรณ เสวีวัลลภ (2560: 209) ที่พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สมุทรปราการ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ และภาระงานของแต่ละองค์ประกอบ จะประกอบด้วย กระบวนการดำเนินงานวงจรคุณภาพเดมมิ่ง ซึ่งได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินการ (Do) การตรวจสอบประเมิน (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบพบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยเช่นกัน และจากการตรวจสอบร่างรูปแบบ การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผลการทดลองใช้พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่สนับสนุนว่าองค์ประกอบกระบวนการบริหารวิชาการที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 2) ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 3) การกำกับ ติดตามของผู้บริหาร 4) เครือข่ายความร่วมมือ และ 5) สมรรถนะของครู อาจเนื่องมาจากในการบริหารงานวิชาการจะเกิดประสิทธิภาพนั้น จะต้องเกิดจากการร่วมกันขับเคลื่อนด้วยผู้บริหาร ครู ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน สอดคล้องกับ ทัน ไทรงาม (2560: 521) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้บริหารยุคใหม่ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการจัดการบริหารและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมีอาชีพ ความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถและวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการองค์กร

3. ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากรูปแบบได้พัฒนาอย่างมีระบบ โดยการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์สภาพการปฏิบัติงานบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง นำแนวทางในการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่จริงไปร่วมในการยกร่างรูปแบบ และยังมีการตรวจสอบจากกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้รูปแบบมีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบมีคู่มือการทดลองใช้ที่กำหนดแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติตามได้ง่าย กระบวนการบริหารงานวิชาการมีความชัดเจน ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการได้จริง อาจเนื่องมาจากผู้เกี่ยวข้องในการทดลองใช้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษา รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีกระบวนการที่ชัดเจนจะส่งผลไปถึงการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งเป็นงาน ที่ครูปฏิบัติอยู่เป็นประจำ การนำรูปแบบมาใช้ทำให้การปฏิบัติงานเป็นระบบและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานมาก

ขึ้น และรูปแบบที่สร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้าน การบริหารการศึกษา การวัดผลและประเมินผลที่มีความรู้และประสบการณ์ จึงทำให้สามารถนำรูปแบบ ไปสู่การใช้งานได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงและให้คำแนะนำในการใช้รูปแบบอย่าง ต่อเนื่อง มีการวางแผนในการใช้รูปแบบร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มอบหมายผู้ปฏิบัติงาน กำหนด ปฏิทินการดำเนินงาน ตรวจสอบการปฏิบัติงานเป็นระยะ นำข้อบกพร่องของงานมาประชุมร่วมกันเพื่อหา วิธีการแก้ปัญหา โดยทำอย่างเป็นขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบหลักของรูปแบบการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 มี 3 องค์ประกอบ ดังนั้นในการนำไปใช้จึงต้องนำไปใช้ให้ครบทุกองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่อาจจะปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ
2. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการส่งเสริมให้นำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา โดยควรทำความเข้าใจกระบวนการบริหารวิชาการตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และศึกษาคู่มือก่อนนำไปใช้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21 ระหว่างโรงเรียนที่มี ขนาดแตกต่างกัน
2. ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

- กษม โสมศรีแพง. (2554). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญา กศ.ด. มหาสารคาม: บัณฑิต
 วิทยาลัยมหาวิทาลัยมหาสารคาม.
- ทัน ไทรงาม. (2560). **องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ
 ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียง**.
 Veridian E-Journal, Silpakorn University. 10(1): 509-532.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: มนตรี.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. (2560). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 5 ปี
 2560-2564**. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**.
 กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนา
 การบริหารรูปแบบนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์. (2562) **รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ปร.ด. (การบริหาร
 การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.